

AWERTRAVEL s.r.o.
cestovná kancelária
905 01 Senica
Hviezdoslavova 1469/61
tel.: 034/651 3896
tel./fax: 034/651 2995
e-mail: awertravel@awertravel.sk
i-net: www.awertravel.sk

ROK 2019

1150 rokov od smrti vierozvestca Cyrila a založenia 1. diecézy na území Veľkomoravskej ríše
MACEDÓNSKO – ALBÁNSKO/OHRID - BERÁT

**Putovanie k hrobom štyroch zo siedmich svätých sedmopočetníkov:
sv. Nauma, sv. Klimenta, sv. Gorazda a sv. Angelára**

3 x ubytovanie s polpenziou (raňajky a večere), lux bus, odchody vo štvrtok a v nedeľu

Termín: 31.03. – 05.04.2019

Výnimočná cena: 150,- €

V cene je zahrnuté:

lux bus, 3 x ubytovanie s polpenziou, pútnický dom pri rímskokatolíckom kostole Ohrid, v centre mesta, duchovný doprovod, sprievodca

V cene nie je zahrnuté: vstupy,

Možný príplatok:

- poistenie liečebných nákladov v zahraničí 6,48 €

- aj poistenie storna zájazdu: krytie do výšky 80 % storno poplatku, cena 12,- €

Program zájazdu:

1. deň: *po večeri odchod zo Slovenska, nočná jazda cez Maďarsko a Srbsko do Macedónska.*

2. deň: *ráno príchod do hlavného mesta Macedónska **Skopje**. Mesto vyrástlo na križovatke stredovekých obchodných ciest z Belehradu, Dubrovníku, Konštantínopolu a Solúnu. Územie patrilo Byzantskej ríši a práve tu sa v albánskej rodine v roku 1910 narodila Matka Tereza. Dominantou mesta je najvyšší monumentálny kríž na svete – Kríž tisícročia. Má výšku 66 m a je viditeľný zo vzdialenosti 30 km. Návšteva pamätníka „Dom Matky Terezy“, ktorý bol otvorený v roku 2009 a je v ňom múzeum, kaplnka a v blízkosti socha Matky Terezy. Bola pokrstená v kostole ako Agnes Gonxha Bojaxhiu. Táto najznámejšia misionárka na svete v roku 1928 vstúpila do kláštora Loretských sestier v Dubline /Írsko/. Rehoľné meno dostala po sv. Terézii z Lisieux. O pár mesiacov ju poslali do Indie, kde potom pôsobila až do svojej smrti v roku 1997. Presun do starobylého mesta **Ohrid**, ktoré leží na hraniciach s Albánskom a Gréckom. Večera, ubytovanie, oddych.*

3. deň: *po raňajkách odchod do Albánska, návšteva **Berat (UNESCO)** – „mesto tisícich okien“, kde je takmer dokonale zachované pôvodné osmanské mesto nad ktorým sa týči hrad Kala. Tu zomrel sv. Gorazd, žiak solúnskych bratov. Podľa tradície sú jeho ostatky uložené v nádhernom*

katedrálnom chráme v Berate, spolu s ostatkami **sv. Angelára**. Pri chráme sa nachádza Onufriho galéria s najunikátnejšími ikonami (napr. Panna Mária). Návrat do Ohridu, večera, ubytovanie.

4. deň: po raňajkách presun pri pobreží Ohridského jazera do **Sv. Nauma** – kláštor a hrob sv. Nauma. Návrat do Ohridu, prehliadka mesta. Jeho história je úzko spätá so zakladateľmi slovanskej kultúry sv. Klimentom a sv. Naumom – nasledovníkmi solúnskych bratov, Plaošnik – archeologické nálezy z ranokresťanskej Baziliky zo 4. storočia, kostoly sv. Klimenta a sv. Pantalejmona, návšteva hrobu sv. Klimenta, kostol sv. Teológa. Večera, ubytovanie.

5. deň: po raňajkách pokračovanie v prehliadke historického centra **Ohridu**, kostol sv. Cyrila, sv. Metoda a sv. Benedikta, chrám sv. Sofie, Samuelova pevnosť, pešia zóna so sochami sv. Cyrila a sv. Metoda, osobné voľno, prípadne návšteva múzea. Popoludní odchod na Slovensko

6. deň: ráno príchod na Slovensko.

Spoločná úcta svätých slovanských sedmopočetníkov

Najstarším prameňom, kde sa spomínajú sv. Cyril a Metod spolu s päťicou najvýznamnejších učeníkov, je Život Klimenta Ochridského od arcibiskupa Theofylakta: „Dosiahnuc teda tento vytúžený dar milosti, (Cyril a Metod) vynachádzajú slovienske písmená, prekladajú Bohom vnuknuté Písmo z gréckeho jazyka (do bulharského), horlivo sa pričiňujú schopnejším medzi žiakmi odovzdať božské náuky. Z tohto prameňa učenia sa napojili veru mnohí, spomedzi ktorých vyvolenými a vodcami zástupu sú Gorazd, Kliment, Naum, Angelár, Sáva.“ (II, 7) Rozprava o preklade Svätého písma (z 15. storočia) hovorí, že rozvoj kresťanstva, písomníctva, kultúry a vzdelanosti na našom území je spojený so siedmimi svätcami, „Bohom poslanými mužmi, vyznávačmi a apoštolom rovnými Cyrilom, Metodom, Klimentom, Naumom, Gorazdom, Angelárom, Vavrincem; siedmi počtom, podľa Božieho zámeru...“ Namiesto sv. Sávu je tu uvedený Vavrinec (Lavrentij/Laurentios), čo niektorých bádateľov viedlo k hypotéze, že Vavrinec a Sáva sú jedna a tá istá osoba (Sáva by bolo Vavrincovo mníšske meno). Otázka ostáva otvorená, ale faktom je, že väčšina prameňov uvádza sv. Sávu (všetky pramene, kde sa výslovne hovorí o sedmopočetníkoch, uvádzajú len sv. Sávu).

Číslo sedem má v biblickom i ranokresťanskom chápaní aj symbolický význam plnosti, úplnosti, dokonalosti, preto niektorí skupinu svätých sedmopočetníkov vnímajú tak, že nejde len o sedem svätcov, ale o skupinu, ktorá symbolicky zahŕňa všetkých (svätých) učeníkov a spolupracovníkov sv. Cyrila a Metoda, spomínajú sa však iba siedmi a mená ostatných učeníkov (s istotou) nepoznáme.

Najstarším prameňom, v ktorom máme doložené slovo sedmopočetníci (po grécky ἐπτάριθμοι), je grécka Služba sv. sedmopočetníkom vytlačená okolo r. 1700 až 1720 pravdepodobne v Benátkach. Najstaršie spoločné zobrazenie sedmopočetníkov máme z roku 1612 z tzv. Slimničského monastiera na brehu Prespanského jazera (Macedónsko), najstaršie vyobrazenie s nápisom ἐπτάριθμοι (sedmopočetníci) sa nachádza v Ardenici (Albánsko) a je z roku 1744. Iba sedem zachovaných historických prameňov uvádza všetkých učeníkov patriacich do skupiny sedmopočetníkov.

Vznik úcty svätých sedmopočetníkov sa viaže s Ochridským arcibiskupstvom – autokefálnym arcibiskupstvom, ktoré ašpirovalo na patriarchát. V snahe posilniť nezávislosť Ochridského arcibiskupstva a celého regiónu sa oživovala úcta miestnych slovanských svätcov. Niektorí bádatelia datujú vznik úcty skupiny sedmopočetníkov do stredoveku (11.-13. storočie), iní jej vznik vidia až na prelome 17.-18. storočia; otázka ostáva podnes otvorená.

Ochrid (dnes v juhozápadnom Macedónsku) leží na brehu Ochridského jazera. Na konci 9. storočia sa stal popri Pliske a Preslave jedným z hlavných centier slovanského písomníctva a

kultúry na Balkáne. Významným centrom kultúry a obchodu bol už od antického obdobia, keďže cez mesto viedla dôležitá rímska cesta Via Egnatia.

Moschopolis (dnes Voskopoja v juhovýchodnom Albánsku) bol významnou križovatkou obchodných ciest a ekonomickým centrom Ochridského arcibiskupstva. V meste bola najstaršia kníhtlačiareň na Balkáne a pomerne dlho aj jediná. Tu bola v r. 1742 vytlačená aj nová grécka Služba sv. sedmopočetníkom zostavená Gregoriom Moschopolským, ktorá rozhodujúcou mierou prispela k rozšíreniu úcty sv. sedmopočetníkov. Dnes zo slávneho mesta, ktoré malo údajne až 60000 obyvateľov, zostala len malá dedina s množstvom rozvalín.

Berat (dnes Berati v strednom Albánsku) nosil kedysi slovanské meno Belograd či Beligrad. Bol jedným z obchodných a kultúrnych centier Balkánu už v antike. V miestnej katedrále je schránka, ktorá údajne obsahuje ostatky sv. Gorazda a Angelára. Podľa E. Golubinského bol v Berate aj monastier zasvätený sv. Gorazdovi, ktorý je spolu so sv. Angelárom patrónom a ochrancom mesta. Úcta týchto dvoch svätcov v okolí Beratu siaha minimálne do 14. storočia.

V našom kalendári slávime svätých sedmopočetníkov 27. júla (spolu so sv. veľkomučeníkom Pantelejmonom). Zaslúžili by si iste viac našej pozornosti a úcty, veď stáli pri zrode samostatnej cirkvi na našom území, pri zrode našej kultúry a vzdelanosti. Dlhé roky sa napriek úkladom a nepriazni namáhali pri odovzdávaní viery našim predkom a pri budovaní cirkvi medzi Slovanmi u nás i na Balkáne. Ich obetavosť, nezištnosť, pokora, ochota vzdať sa kariéry, pohodlného a zabezpečeného života pre naplnenie Božieho povolania a pre službu iným, ale aj hlboký duchovný život môžu byť podnes príkladom a povzbudením pre nás všetkých.

Na ich príhovor, Kriste Bože, spas naše duše!

Svätý Gorazd – narodil sa okolo r. 830, pochádzal z okolia Nítry zo vznešeného rodu, čo dosvedčuje Život Metoda: „Tento je vašej zeme slobodný muž, dobre učený v latinských knihách, pravoverný.“ (ŽM 17) Už pred príchodom byzantsko-slovanskej misie získal vzdelanie v niektorej franskej kláštornej škole, čomu nasvedčuje aj to, že bol „učený v latinských knihách“, teda poznal latinský obrad (čo ostatní učenici asi nepoznali). Sv. Metod ho tesne pred svojou smrťou ustanovil za svojho nástupcu na arcibiskupskom stolci. Túto pozíciu zastával len niekoľko mesiacov, až do svojho uväznenia vichingovcami a praktickej likvidácie byzantsko-slovanskej misie. Po vyhnaní učeníkov z nášho územia už neexistuje žiadna zmienka o Gorazdovi, až v neskorých prameňoch, ktorých spoľahlivosť je dosť otázná. Často sa tvrdí, že Gorazd mohol ostať na Veľkej Morave, ale musel sa utiahnúť do úzadia. Výrok Vichingových prívržencov však skôr nasvedčuje, že podstúpil mučenícku smrť: „Podďte, potlačme Gorazda a chyťme ho, lebo nepodobný nám je jeho život i jeho cesty sú rozdielne od našich, vyčíta nám naše hriechy a ak by ostal nažive, znovu by nám ožil Metod“ (ŽKlim VII, 24). Gorazd bol najvplyvnejším a teda aj najnebezpečnejším z Metodových učeníkov, a preto sa ho potrebovali zbaviť. Podľa niektorých neskorých prameňoch odišiel sv. Gorazd do okolia Beratu (dnešné Albánsko), kde aj zomrel. Otázka Gorazdovej biskupskej chirotonie ostáva do istej miery otvorená, z prameňov sa však zdá, že pri smrti sv. Metoda už bol vysväteným biskupom. Súpis bulharských arcibiskupov z 12. storočia uvádza Gorazda ako arcibiskupa, a to hneď po Metodovi, ešte pred Klimentom: „Gorazd, vysvätený Metodom. A neskôr vyhnaný duchoborcami.“ Z postavenia, ktoré medzi učeníkmi zaujímal, vidno, že to bol veľmi schopný, šikovný a vzdelaný muž. Bol prvým medzi cyrilo-metodskými učeníkmi (čo do postavenia). Mnohí mu pripisujú autorstvo Života Metodovho, Kyjevských listov a ďalších diel, ale všetky tieto tvrdenia ostávajú v rovine hypotéz. Nezachoval sa nám žiaden samostatný život sv. Gorazda; najviac správ o ňom sa nám zachovalo v Živote Klimenta od sv. Teofylakta Ochridského. Podľa istej tradície sú jeho ostatky uložené v katedrálnom chráme v Berate, ich pravosť je ale veľmi otázná.

Svätý Kliment – narodil sa asi medzi rokmi 830 a 840, pochádzal pravdepodobne zo slovanského obyvateľstva zvereného Metodovi na začiatku jeho štátnickej kariéry (v rokoch 840-850). V prameňoch sa spomína, že nasledoval Metoda „od mlada a raných rokov“ a že poznal jeho život „ako nikto iný“. (ŽKlim XXII, 65) . Náš slavista Ján Stanislav sa však domnieval, že Kliment pochádzal z nášho územia. Kliment totiž vo svojich dielach hovorí, že Konštantín a Metod účinkujú „v mojom národe“, stotožňoval sa teda s ľuďom žijúcim na Veľkej Morave. Na kňaza bol vysvätený asi v Ríme v r. 868-869. V roku 886 sa po väznení a vyhnaní z nášho územia dostal do Plisky (Bulharsko), neskôr bol ustanovený za biskupa a učiteľa do juhozápadnej časti vtedajšieho Bulharska. Tu založil učilište a monastier na brehu Ochridského jazera. „Deti vyučoval a pritom rozlične: jedným ukazoval, ako sa píšu písmená, druhým vysvetľoval zmysel napísaného, iným prispôboval ruky pre písmo,...Duchovenstvo učil cirkevnému poriadku a tomu, čo sa týka spievania žalmov a modlitieb, takže duchovných svojho biskupstva urobil nijako nie nižšími od tých, čo sa tým velebili, ba čo viac ešte viac sa (títo) vyznačovali vo všetkom chválitebnom.“ (ŽKlim XVIII.XXI, 58.63) Intenzívne sa venoval prekladaniu aj originálnej tvorbe bohoslužobných a katechetických textov. Bol najplodnejším spisovateľom zo skupiny sedmopočetníkov, dnes poznáme vyše 50 pôvodných Klimentových diel, ktorých autorstvo je nespochybniteľné, a ďalších vyše 50, kde sa o jeho autorstve diskutuje. V r. 893 bol vysvätený a ustanovený za arcibiskupa pre celú oblasť vtedajšieho juhozápadného Bulharska. Zomrel r. 916, ako posledný zo sedmopočetníkov. Pochovaný bol 27. júla (teda v deň, keď slávime sviatok sv. sedmopočetníkov a sv. Pantelejmona) v Ochride v chráme sv. Pantelejmona, ktorý sám dal postaviť a tu sú dnes uložené jeho ostatky.

Svätý Naum – pochádzal pravdepodobne zo slovanských obyvateľov Rímskej (Byzantskej) ríše, ktorí žili pri hraniciach s Bulharskom. Bol vznešeného pôvodu a pochádzal z bohatej rodiny. „Tento prepodobný a veľký otec Naum vzišiel v Mýzii a po výchove od blahorodných (rodičov) svojich zanechal blahorodstvo a bohatstvo, všetko ako plevy, a pripútal sa k rovnoapoštolom Konštantínovi Filozofovi a jeho bratovi Metodovi.“ (2. slov život Nauma) Jeho narodenie sa datuje okolo roku 830 (až do 840). Pravdepodobne ešte pred príchodom na naše územie sa stal mníchom. Spolu s Klimentom tvorili dobre zohratú dvojicu asi ešte pred veľkomoravskou misiou až do Naumovej smrti. Bol jedným z (troch) učeníkov, ktorí prijali kňazskú vysviacku v Ríme v r. 868. Po väznení a vyhnaní z nášho územia (február-marec 886) odišiel do Plisky a r. 893 do juhozápadnej časti vtedajšieho Bulharska, kde pomáhal Klimentovi pri učiteľskej činnosti. Je autorom Kánona sv. apoštolovi Andrejovi. Okolo r. 900 sa utiahol do monastiera sv. Michala archanjela a beztelesných mocností, ktorý sám postavil na brehu Ochridského jazera. Žil hlbokým duchovným a asketickým životom a stal sa významným vodcom mníšskeho života medzi južnými Slovanmi. Zomrel 23. decembra 910, jeho hrob je podnes v monastieri, ktorý sám postavil a ktorý je dnes známy skôr pod menom Svätý Naum. Existuje mnoho svedectiev o zázračných uzdraveniach, ktoré sa pri jeho hrobe alebo na jeho príhovor udiali. Preto je prepodobný Naum titulovaný ako divotvorca. Na toto miesto podnes prúdia zástupy pútnikov. Osobitne býva vzývaný ako pomocník pri duševných chorobách a poruchách.

Svätý Angelár – nevieme, kedy sa sv. Angelár narodil, ani odkiaľ pochádzal a či bol rodom Grék alebo Slovan. Nemáme ani správy, či sa k solúnskym bratom pridol ešte v Grécku alebo až na Veľkej Morave. V r. 886 bol uväznený a po vyhnaní sa spolu s Klimentom a Naumom cez Belehrad dostal do Bulharska, kde žil na dvore veľmoža Časlava. „Keď u neho Angelár pobudol krátku dobu, s radosťou odovzdal svoju dušu do rúk svätých anjelov“ (ŽKlim XVI, 51). Jeho smrť sa datuje na koniec roka 886 alebo na začiatok roka 887. Ostatky svätého Angelára sa podľa tradície nachádzajú v Berate spolu s ostatkami sv. Gorazda, ich pravosť je ale otázna.

Autor: Andrej Škoviera